

DOI: 10.46340/eujem.2021.7.1.7

Viktor ProrokORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-5597-5487>*Institute of Personnel Training of State Employment Service of Ukraine, Kyiv***OBJECTS OF STATE OWNED CORPORATE RIGHTS****Віктор Пророк***Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, м. Київ***ОБ'ЄКТИ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ДЕРЖАВИ**

The article is devoted to defining the state economic societies wherein the corporate rights belong to the state.

Although the Law on Management of State Property defines such objects of state property management as corporate rights owned by the state in the statutory capital of all economic societies, in practice proper records are kept only in regard of state owned corporate rights in the statutory capital of business companies.

According to the author, the state owned corporate rights can be defined as the state competence to participate in the management of any state founded legal entity, as well as the relevant property rights to the profits and assets of such legal entity.

As a result of the research, it is obvious that the state lacks the unified and well-grounded approach as to what participation of the state is, and what kind of legal entities shall comprise the state owned corporate rights. The lack of clear and consistent records of the state's corporate rights leads in general to the insufficient monitoring of the management effectiveness over the relevant state property.

Thus, the register of the state owned corporate rights includes only corporate rights of the state in the statutory capital of business companies and enumerates 431 companies, whereas the register (list) of economic entities of the public sector of economy includes 3,424 legal entities. Meanwhile almost 17,000 legal entities operating on the basis of sole state property and included in the Unified Register of State-Owned Objects, remained outside the proper accounting of the state's corporate rights.

It is stated that all economic societies founded by state or acting on the basis of state property shall comply with unified corporate management and control approach, that shall result in their more effective operation.

Key words: state owned corporate rights, state business companies, state economic societies, state institutions, public sector of economy, state property management.

Постановка проблеми. Досліджуючи питання управління державою власними корпоративними правами, не можна не зупинитися на визначенні об'єктів таких корпоративних прав, а саме щодо якого виду юридичних осіб, заснованих державою чи за її участі або ж на базі державного майна, у держави виникають корпоративні права як особливий вид економічних відносин між суб'єктом господарювання та його, умовно, власником.

Питання дослідження корпоративних прав держави в економіці України далеко не нове і піднімається в науці з самого початку формування ринкових економічних відносин у державі, однак, здебільшого, науковці зосереджуються саме на аналізі корпоративних прав держави, які виникають у господарських товариствах внаслідок процесів корпоратизації та приватизації державних підприємств.

Водночас в науковій доктрині, як і власне практиці національного управління економікою, інші об'єкти корпоративних прав держави, окрім господарських товариств, зазвичай не виділяються окремо. Усі інші юридичні особи, створені за участі держави, віднесені до так званого державного сектора економіки без виділення особливостей корпоративного управління в таких особах.

Натомість, на переконання автора, господарські товариства це далеко не єдині юридичні особи, щодо яких у держави виникають корпоративні права.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження об'єктів корпоративних прав держави, а саме встановлення видів юридичних осіб, створених за участі держави чи на базі її майна, щодо яких у держави виникають корпоративні права, а також обґрунтування підходу щодо необхідності віднесення до об'єктів корпоративних прав держави усіх юридичних осіб створених за участю держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для встановлення об'єктів корпоративних прав необхідно перш за все визначитися з обсягом поняття корпоративні права.

Так Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера¹ визначає прикметник корпоративний (від латин, *corporation* – спілка, товариство) як такий, що належить до певної корпорації, вузькогруповий, відособлений; корпорація (латин, *corporation* – спілка, співтовариство) там же визначена як – 1. Добровільна організація фізичних чи юридичних осіб, які зв'язані законними зобов'язаннями з метою створення господарського підприємства. 2. Товариство, спілка, об'єднання юридичних чи фізичних осіб навколо спільних професійних або комерційних інтересів, як правило, на акціонерних засадах зі спільним керівництвом (радою, правлінням). Це ефективно діючі структури з багатогалузевим підприємницьким профілем діяльності.

Енциклопедія інвестицій² у свою чергу визначає корпоративні права як: 1. Особливі права власності на частку (пай) у статутному фонді (капіталі) юридичної особи, включаючи право на управління, отримання відповідної частки прибутку цієї юридичної особи, а також частки активів у разі ліквідації відповідно до чинного законодавства. 2. Право власності на частку (пай) в статутному фонді (капіталі) юридичної особи, включаючи права на управління, отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи, а також частки активів у разі її ліквідації відповідно до чинного законодавства.

Законодавчі акти України в залежності від предмета регулювання більш детально характеризують предмет корпоративних прав.

Так, підпункт 14.1.90. пункту 14.1. статті 14 Податкового кодексу України³ зазначає корпоративні права як права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами;

Відповідно до пункту 8 частини 1 статті 2 Закону України «Про акціонерні товариства»⁴ корпоративні права це сукупність майнових і немайнових прав акціонера – власника акцій товариства, які впливають з права власності на акції, що включають право на участь в управлінні акціонерним товариством, отримання дивідендів та активів акціонерного товариства у разі його ліквідації відповідно до закону, а також інші права та правомочності, передбачені законом чи статутними документами.

Господарський кодекс України⁵ у частині першій статті 167 визначає корпоративні права як права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами.

Пункт 1 частини другої статті 55 Господарського кодексу України, встановлюючи, що господарські організації є суб'єктами господарювання, визначає їх як юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку.

¹ Дяків, Р. С. (2000). *Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера*. Київ: МЕФ, 311.

² Дяків, Р. С. (2008). *Енциклопедія інвестицій*. Київ: МЕФ, 272.

³ *Податковий кодекс, 2010* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>> (2021, січень, 23).

⁴ *Закон про акціонерні товариства, 2008* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>> (2021, січень, 23).

⁵ *Господарський кодекс, 2003* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>> (2021, січень, 23).

Наказ Держкомстату «Про затвердження Методики розрахунків загального обсягу реалізованих нефінансових послуг»¹, до прикладу, дає більш універсальне визначення господарських організацій, ототожнюючи їх з юридичними особами, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку.

З огляду на наведене правове визначення у науковій літературі вже і раніше зустрічався підхід щодо виникнення корпоративних прав у засновника (учасника) щодо будь-яких юридичних осіб незалежно від того, чи формується статутний капітал, тому авторами пропонувалося визначити корпоративні права як сукупність правових можливостей учасника певної юридичної особи, зміст яких визначається її організаційно-правовою формою².

Однак такий підхід саме щодо корпоративних прав держави в науці раніше не обґрунтовувався.

Навпаки, в науці зустрічаються думки, що корпоративні права держави – це сукупність майнових і немайнових прав держави-власника частки в статутному фонді (капіталі) товариства, які впливають з права власності на частку в статутному фонді (капіталі) товариства, що включають право на участь в управлінні товариством, отримання дивідендів та активів товариства у разі його ліквідації відповідно до закону, а також інші права та правомочності, передбачені законом чи статутними документами³. Або ж науковці погоджуються з визначенням, сформульованим у постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави», в якій зазначено, що «корпоративні права держави – це право держави, частка якої визначається в статутному капіталі господарського товариства, що включає право на управління цим товариством, отримання певної частки його прибутку (дивідендів), активів у разі ліквідації відповідно до законодавства, а також інші права, передбачені законом та установчими документами»⁴.

Досить часто корпоративні права держави виділяють окремо у структурі державного сектору економіки. Так, Ярема О. Р. пропонує в структурі державного сектору економіки виділяти фінансово-розподільний сектор, підприємницький сектор та сектор державного управління⁵. У складі підприємницького сектора державної економіки, в свою чергу, пропонується виділити державні унітарні підприємства (комерційні, казенні), корпоративні підприємства (акціонерні, господарські товариства) та асоціації (холдинги, фінансово-промислові групи, консорціуми).

Схожий підхід поділяє Нецора Т. Г., яка пропонує відповідно до методології Господарського кодексу України виділяти у державному секторі економіки України⁶ суб'єктів господарювання, які діють на основі виключно державної власності (державні підприємства, казенні підприємства, дочірні підприємства та об'єднання юридичних осіб: асоціація, корпорація, консорціум, концерн, інші об'єднання юридичних осіб) та суб'єкти господарювання, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків або становить величину, що забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів (акціонерне товариство, відкрите (публічне) акціонерне товариство, закрите (приватне) акціонерне товариство, державне акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю).

¹ Методика розрахунків загального обсягу реалізованих нефінансових послуг, 2009 (Державний комітет статистики України). Офіційний сайт Верховної Ради України <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0310202-09>> (2021, січень, 23).

² Купчак, Б., Гачак-Величко, Л. (2010). Корпоративні права та їх застосування в господарській діяльності. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*, 5, 145-155. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlubp_2010_5_37> (2021, січень, 23).

³ Жабський, В. І. (2013). Корпоративні права держави як об'єкт корпоративних правовідносин. *Наше право*, 10, 16-22. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2013_10_5> (2021, січень, 23).

⁴ Новиков, В. В. (2015). Сутність та особливості управління корпоративними правами держави. *Ефективна економіка*, 10. <http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/89.pdf> (2021, січень, 23).

⁵ Ярема, О. Р. (2016). Макроекономічний аналіз впливу державного сектора на економічне зростання в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 13.

⁶ Нецора, Т. Г. (2016). Методичні питання визначення обсягу та структури державного сектору економіки України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка*, 1 (5), 45-50. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2016_1_9> (2021, січень, 23).

Разом з тим Класифікація інституційних секторів економіки України¹ до державного сектора економіки відносить сектор загального державного управління та корпоративний сектор. До сектору загального державного управління віднесені центральні органи державного управління, регіональні та місцеві органи державного управління, фонди соціального страхування. Державний корпоративний сектор включає державні нефінансові корпорації та державні фінансові корпорації (серед яких слід виділити Національний банк України, інші державні корпорації, що приймають депозити, державні фонди грошового ринку, державні страхові корпорації та державні пенсійні фонди).

Відповідно до Класифікації сектор нефінансових корпорацій уключає інституційні одиниці, що зазвичай зайняті виробництвом ринкових товарів і нефінансових послуг. Сектор фінансових корпорацій уключає інституційні одиниці, які зазвичай надають фінансові послуги, включаючи послуги з фінансового посередництва. Сектор загального державного управління включає інституційні одиниці, які, окрім виконання політичних функцій, регулювання економіки та перерозподілу доходу й багатства, надають послуги для індивідуального або колективного споживання головним чином на неринковій основі.

Порядок складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектора економіки² за предметом свого регулювання до суб'єкта господарювання державного сектора економіки відносить державне комерційне та казенне підприємства, господарське товариство, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) прямо чи опосередковано належить державі.

Водночас, на наше переконання, до корпоративного сектора можна віднести усі засновані державою юридичні особи, крім осіб загального державного управління.

Отже, на нашу думку, узагальнено корпоративні права держави можна визначити як правомочності держави на участь в управлінні заснованої нею юридичної особи, отримання певної частки прибутку (дивідендів) такої юридичної особи та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами.

Певні зрушення в такому широкому підході до визначення корпоративних прав держави можна простежити і в зміні підходу держави до визначення таких прав.

Так, якщо в Основних концептуальних підходах до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави³ Кабінет міністрів України визначав корпоративні права держави як право держави, частка якої визначається в статутному капіталі лише господарського товариства (що включає право на управління цим товариством, отримання певної частки його прибутку (дивідендів), активів у разі ліквідації відповідно до законодавства, а також інші права, передбачені законом та установчими документами), то в частині першій статті 3 Закону України «Про управління об'єктами державної власності»⁴ об'єктами управління державної власності визначені корпоративні права, що належать державі у статутних капіталах уже всіх господарських організацій (далі – корпоративні права держави).

Слід погодитися з тим, що корпоративні права держави мають майновий та управлінський характер⁵, таким чином навіть за відсутності у заснованої державою юридичної особи статутного капіталу виникають майнові права держави щодо переданого такій юридичній особі майна без зміни власника, наприклад, на праві оперативного управління чи господарського відання майна, і завжди права, що мають управлінський характер, зміст яких може різнитися з огляду на вид юридичної особи.

¹ Класифікація інституційних секторів економіки України (Статистичний класифікатор України), 2014 (Державна служба статистики України). Офіційний сайт Верховної Ради України <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0378832-14>> (2021, січень, 23).

² Порядок складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектора економіки, 2015 (Міністерство економічного розвитку і торгівлі України). Офіційний сайт Верховної Ради України <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15>> (2021, січень, 23).

³ Основні концептуальні підходи до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави 2004 (Кабінет Міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-2004-п>> (2021, січень, 23).

⁴ Закон про управління об'єктами державної власності, 2006 (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>> (2021, січень, 23).

⁵ Новиков, В. В. (2015). Сутність та особливості управління корпоративними правами держави. *Ефективна економіка*, 10 <http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/89.pdf> (2021, січень, 23).

Так, частина друга статті 22 Господарського кодексу України визначає, що суб'єктами господарювання державного сектора економіки є суб'єкти, що діють на основі лише державної власності, а також суб'єкти, державна частка у статутному капіталі яких перевищує п'ятдесят відсотків чи становить величину, яка забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів.

Очевидно, що такий вирішальний вплив на господарську діяльність суб'єктами господарювання державного сектора економіки і становить корпоративні права держави управлінського характеру.

Разом з тим Методика оцінки державних корпоративних прав¹, затверджена постановою Кабінету Міністрів України ще від 02 серпня 1999 р. №1406, досі визначає лише порядок оцінки корпоративних прав держави у господарських товариствах, залишаючи поза регулюванням чіткі механізми оцінки державних корпоративних прав, власного капіталу, цілісних майнових комплексів або індивідуально визначених активів інших господарських організацій, заснованих державою.

Реєстр корпоративних прав держави², який веде Фонд державного майна України (далі – ФДМУ), до переліку корпоративних прав держави включає лише корпоративні права держави у статутних капіталах господарських товариств та налічує 431 господарське товариство, з яких 251 господарське товариство в управлінні ФДМУ (160 відкритих акціонерних товариств, створених шляхом приватизації і корпоратизації; 45 акціонерних товариств, створених за участю ФДМУ; 4 холдингових компаній (далі – ХК), державних акціонерних компаній (далі – ДАК), державних акціонерних холдингових компаній (далі – ДАХК), національних акціонерних компаній (далі – НАК), державних холдингових компаній (далі – ДХК) та 42 товариства з обмеженою відповідальністю) і 181 господарське товариство, які знаходяться в управлінні інших органів виконавчої влади (129 акціонерних товариств, 18 ХК, ДАК, ДАХК, НАК, ДХК та державних акціонерних товариств (далі – ДАТ); 34 товариства з обмеженою відповідальністю).

Реєстр (перелік) суб'єктів господарювання державного сектору економіки³ (державних підприємств, їх об'єднань, дочірніх підприємств та господарських товариств, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків), який також веде ФДМУ, в свою чергу налічує 3 424 суб'єкти господарювання державного сектору економіки (з яких, 2 931 державне підприємство, 33 казенні підприємства, 24 дочірніх підприємств, 12 концернів, 7 корпорацій, 4 державних акціонерних компаній (товариств), 1 консорціум, 1 асоціація, 1 об'єднання підприємств (юридичних осіб) та 17 інших об'єднань юридичних осіб; 119 акціонерних товариств, 83 відкритих акціонерних товариств, 8 закритих акціонерних товариств, 16 товариств з обмеженою відповідальністю, 2 малі підприємства, 1 приватне підприємство і 1 колективне підприємство; 127 державних організацій (установ, закладів), 1 орган державної влади та 1 центр технічного обслуговування; 33 інші організаційно-правові форми та 1 іноземна компанія).

Як бачимо, навіть порівняння цих двох переліків свідчить про відсутність чіткого підходу держави до структурування власних корпоративних прав. Різняться як підходи до віднесення чи не віднесення суб'єктів господарювання державного сектору економіки до господарських організацій, в яких держава реалізує належні їх корпоративні права, так і класифікація переліку господарських організацій державного сектору економіки.

Водночас в Єдиному реєстрі об'єктів державної власності станом на 01 жовтня 2020 року⁴ за інформацією, наданою суб'єктами управління (за підсумками проведеної інвентаризації об'єктів державної власності), обліковуються: 19,9 тис. юридичних осіб, які діють на основі лише державної власності і належать до сфери управління відповідного суб'єкта управління; 436 господарських організацій з корпоративними правами держави.

¹ Методика оцінки державних корпоративних прав, 1999 (Кабінет міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1406-99-п>> (2021, січень, 23).

² Офіційний сайт Фонду державного майна України (2021). Реєстр корпоративних прав держави <<http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/docs-list/spf-management-Reestr-korporativnih-prav.html>> (2021, січень, 23).

³ Офіційний сайт Фонду державного майна України (2021). Реєстр (перелік) суб'єктів господарювання державного сектору економіки <<http://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty-Subiekti-gospodaruvannya.html>> (2021, січень, 23).

⁴ Офіційний сайт Фонду державного майна України (2021). Інформація про об'єкти державної власності <<http://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty-info.html>> (2021, січень, 23).

Разом з тим на 01.04.2015 р. в Єдиному реєстрі об'єктів державної власності¹ обліковувалося: 24,9 тис. юридичних осіб, які діють на основі лише державної власності і належать до сфери управління відповідного суб'єкта управління; 563 господарські організації з корпоративними правами держави. При цьому суб'єкти управління надали інформацію про нерухоме майно державних підприємств, установ і організацій щодо майже 10,5 тис. юридичних осіб (балансоутримувачів) та повідомили, що на балансах 14,1 тис. юридичних осіб нерухоме державне майно не обліковується.

Таким чином, за відсутності єдиного і чіткого підходу щодо обліку об'єктів корпоративних прав держави та єдиного ефективного механізму управління ними близько 17 тисяч юридичних осіб, які діють на основі лише державної власності, опинилися поза межами належного обліку корпоративних прав держави у них та чіткого корпоративного управління.

Відповідно до Інформації про результати проведення єдиного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності за I півріччя 2020 року² кількість суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління, щодо яких здійснювалася перевірка ефективності управління, склала всього по Україні 3 357, з яких 1 477 працюючих (з них прибуткових – 790), непрацюючих – 1 536, а про 344 суб'єкти інформація про стан операційної діяльності взагалі відсутня. Моніторинг ефективності управління засвідчив збитковість діяльності цих підприємств у розмірі майже 55 мільярдів гривень.

Кількість прибуткових суб'єктів господарювання до загальної кількості суб'єктів, щодо яких здійснювалася перевірка ефективності управління, склала лише 23,53% від загальної кількості.

Інформація про моніторинг ефективності управління іншими господарськими організаціями, в якій корпоративні права належать державі, фактично не обліковується та не підлягає централізованому моніторингу.

Висновки та перспективи досліджень. Фактично державою досі не сформульований єдиний підхід до обліку об'єктів власних корпоративних прав, внаслідок чого близько 20 тисяч господарських організацій, заснованих на державній власності, заходяться поза централізованим корпоративним контролем зі сторони держави на предмет ефективності їх управління, а щодо 17 тисяч з них моніторинг ефективності управління взагалі не здійснюється.

Відсутність підходу, який не поширює статус корпоративних прав на участь держави у всіх її господарських організаціях, не дозволяє максимально корисно використовувати практики загальноприйнятого корпоративного управління, призводить до численних зловживань зі сторони керівників таких господарських організацій та суб'єктів, яким вони підпорядковуються.

Таким чином, на державному рівні необхідно чітко визначити, що всі юридичні особи корпоративного сектору економіки, які засновані державою чи функціонують на основі державного майна, відносяться до сфери державного корпоративного управління, порядок діяльності і управління такими юридичними особами повинен бути загальним для всіх корпоративних прав держави з особливостями, встановленими залежно від конкретного виду юридичної особи.

References:

1. Diakiv, R. S. (2000). *Entsyklopediia biznesmena, ekonomista, menedzhera* [Encyclopedia of businessman, economist, manager]. Kyiv: MEF. [in Ukrainian].
2. Diakiv, R. S. (2008). *Entsyklopediia investysii* [Encyclopedia of investments]. Kyiv: MEF. [in Ukrainian].
3. *Podatkovyi kodek, 2010* (Verkhovna Rada Ukrainy) [Tax Code, 2010 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
4. *Zakon pro aktsionerni tovarystva, 2008* (Verkhovna Rada Ukrainy). [Law on joint stock companies, 2008 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].

¹ Офіційний сайт Фонду державного майна України (2021). *Єдиний реєстр об'єктів державної власності* <<http://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty-news.html>> (2021, січень, 23).

² Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (2021). *Моніторинг ефективності управління об'єктами державної власності* <<https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=2e24db81-1b0d-4322-80ce-89e6d3c269e2&tag=MonitoringEfektivnostiUpravlinniaObiektamiDerzhavnoiVlasnosti>> (2021, січень, 23).

5. *Hospodarskyi kodeks, 2003* (Verkhovna Rada Ukrainy). [Economic Code, 2003 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
6. *Metodyka rozrakhunkiv zahalnoho obsiahu realizovanykh nefinansovykh posluh, 2009* (Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy) [Methods of calculating the total volume of non-financial services sold, 2009 (State Statistics Committee of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0310202-09>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
7. Kupchak, B., Hachak-Velychko, L. (2010). Korporatyvni prava ta yikh zastosuvannia v hospodarskii diialnosti. [Corporate rights and their application in economic activity]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava* [Scientific Notes of Lviv University of Business and Law], 5, 145-155. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzclubp_2010_5_37> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
8. Zhabskyi, V. I. (2013). Korporatyvni prava derzhavy yak ob'iekt korporatyvnykh pravovidnosyn [Corporate rights of the state as an object of corporate legal relations]. *Nashe pravo* [Our law], 10, 16-22. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2013_10_5> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
9. Yarema, O. R. (2016). Makroekonomichniy analiz vplyvu derzhavnogo sektora na ekonomichne zrostantia v Ukraini [Macroeconomic analysis of the impact of the public sector on economic growth in Ukraine]: *dysertatsiya na zdobuttia naukovoho stupenya kandydata ekonomichnykh nauk* [the dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of economic sciences]. Lviv: Lviv Ivan Franko National University. [in Ukrainian].
10. Netsora, T. H. (2016). Metodichni pytannia vyznachennia obsiahu ta struktury derzhavnogo sektoru ekonomiky Ukrainy [Methodological issues of determining the volume and structure of the public sector of the economy of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu. Seriya : Ekonomika* [Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series: Economics], 1 (5), 45-50. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2016_1_9> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
11. *Klasyfikatsiia instytutitsiynykh sektoriv ekonomiky Ukrainy (Statystychnyi klasyfikator Ukrainy), 2014* (Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy) [Classification of institutional sectors of the economy of Ukraine (Statistical Classifier of Ukraine), 2014 (State Statistics Service of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0378832-14>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
12. *Poriadok skladannia, zatverdzhennia ta kontroliu vykonannia finansovoho planu subiekta hospodariuvannia derzhavnogo sektoru ekonomiky, 2015* (Ministerstvo ekonomichnogo rozvytku i torhivli Ukrainy) [The procedure for drawing up, approving and monitoring the implementation of the financial plan of the economic entity of the public sector of the economy, 2015 (Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
13. *Osnovni kontseptualni pidkhody do pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia korporatyvnymi pravamy derzhavy, 2004* (Kabinet ministriv Ukrainy) [Basic conceptual approaches to improving the efficiency of corporate rights management, 2004 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-2004-p>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
14. *Zakon pro upravlinnia ob'iektamy derzhavnoi vlasnosti, 2006* (Verkhovna Rada Ukrainy) [Law on Management of State Property, 2006 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
15. Novykov, V. V. (2015). Sutnist ta osoblyvosti upravlinnia korporatyvnymi pravamy derzhavy. [The essence and features of corporate rights management]. *Efektivna ekonomika* [Effective Economy], 10 <http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/89.pdf> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
16. *Metodyka otsinky derzhavnykh korporatyvnykh prav, 1999* (Kabinet ministriv Ukrainy) [Methods of assessing state's corporate rights, 1999 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1406-99-p>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
17. *Ofitsiyni sait Fondu derzhavnogo maina Ukrainy* (2021). [The official website of the Fund of state property of Ukraine (2021)]. *Reiestr korporatyvnykh prav derzhavy* [Register of corporate rights of the state] <<http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/docs-list/spf-management-Reestr-korporativnih-prav.html>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
18. *Ofitsiyni sait Fondu derzhavnogo maina Ukrainy* (2021) [The official website of the Fund of state property of Ukraine (2021)]. *Reiestr (perelik) subiektiv hospodariuvannia derzhavnogo sektoru ekonomiky* [Register (list) of economic entities of the public sector of the economy] <<http://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty-Subiekti-gospodaruvannya.html>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].

19. Ofitsiynyi sait Fondu derzhavnoho maina Ukrainy (2021). [The official website of the Fund of state property of Ukraine (2021)]. *Informatsiia pro obiekty derzhavnoi vlasnosti* [Information on state-owned objects] <<http://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty-info.html>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
20. Ofitsiynyi sait Fondu derzhavnoho maina Ukrainy (2021) [The official website of the Fund of state property of Ukraine (2021)]. *Yedynyi reiestr obektiv derzhavnoi vlasnosti* [Unified register of state-owned objects] <<http://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty-news.html>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].
21. Ofitsiynyi sait Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy (2021) [The official website of the Ministry of economic development, trade and agriculture of Ukraine (2021)]. *Monitorynh efektyvnosti upravlinnia obiektamy derzhavnoi vlasnosti* [Monitoring the effectiveness of state property management] <<https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=2e24db81-1b0d-4322-80ce-89e6d3c269e2&tag=MonitoringEfektivnostiUpravlinniaObiektamiDerzhavnoiVlasnosti>> (2021, January, 23). [in Ukrainian].